

JAN NILSSON

HEMSKHETER

QVILLE, SVENNEBY OCH BOTTNA

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA
MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900
I QVILLE HÄRAD BOHUSLÄN

Källmaterial

18 BARNAMORD
BEGÅNGET: 1878-12-29

GÄRNINGSMAN: BRITTA LOVISA HANSDOTTER I BRÄCKE

Utdrag ur domboken från Qville Häradsrätt. Innehåller alla ingående handlingar i aktuella mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget ARKIV DIGITAL, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på ARKIV DIGITALS hemsida.

Dessa rättegångar finns även beskrivna i boken "Hemskheter i Qville, Svenneby och Bottna.

Trevlig läsning

Jan Nilsson, författare

18 BARNAMORD

BEGÅNGET: 1878-12-29

GÄRNINGSMAN: BRITTA LOVISA HANSDOTTER I BRÄCKE

v278259.b4840

År 1878 den 2dra Februari
sammanträdde Qville Härads
Rätt å tingsstället i Rabbals-
hede. Närvarande undertec-
knad Ordförande samt Nämnde-
männen Johan Johannesson
i Ödsmål, Lars Sörqvist Dro-
målseröd, Carl Magnus Elias-
son i Solhem, Gustaf Olsson
i Losebo, Johannes Benjamins-
son i Hala, Niklas Axelsson
i Kanebo, samt istället för
Per Larsson i Tressvall förre
nämndemannen Lars Johans-
son i Svenneby.

No 1

Under den 18 sistlidne Januari hade till Domhufvanden ankommit en skrifvelse så lydande:

"Med tillkännagifvande etc Litt A No1

I anledning häraf hade ransakning med Brita Lovisa Hansdotter blifvit utsatt att denna dag hållas, derom Kronolänsmannen O Johansson för egen inställelse såsom åklagare och vederbörandes inkallande erhållit underrättelse; och tillstädeskom, då ransakningen företogs, bemålde Johansson såsom åklagare, hvarjemte Brita Lovisa Hansdotter, som från Kronohäktet i Uddevalla utfordrats, under bevakning för Rätten inställes.

Domhufvanden tillhandakommet protokoll med i medicolegal besigtning å dödade fostret jemte utlåtande, föredrogs, så lydande:

"År 1878 etc Litt B No 1

"Utlåtande enligt etc Litt C No1

Efter uppläsandet häraf ingaf åklagaren följande:

"Protokoll hållet etc Litt D No

På frågor uppgaf Brita Lovisa Hansdotter: att hon vore född 1847 i Ulfvekärr, af Svenneby socken, af föräldrarne, fadren Hans Olsson, till yrket soldat och modren Catharina Persdotter; att hon vistats hemma hos föräldrarna tills hon uppnått nio års ålder, under hvilken tid hon gått något i skola och lärt sig läsa, men ej skrifva, derefter hon fått anställning som vallflicka hos Åboen Alexander Berggren i Ulfvekärr; att hon tills fyllda tjugo års ålder qvarblifvit hos bemålde Berggren, åt hvilken hon, sedan hon vid 17 års ålder första gången begått H H Nattvard, förrättat tjenst som piga; att hon efter att hafva lemnat Berggrens tjenst haft anställning hos åtskilliga åboar i Ulseröd och Kärraby och sedanst hos Adrian Johansson i sistnämnda ställe; att hon på hösten 1876 hemflyttat till sina föräldrar, men efter några månaders hemmavaro, åter tagit tjenst hos Nestor Berggren i Ulfvekärr, hos hvilken husbonde hon sistlidet år på våren blifvit rådd med ifrågavarande barn; att hon jemväl vore moder åt ett annat oäkta barn, en flicka, som lefde och uppnått 7 års ålder; att hon den 1 sistlidne November lemnat sin tjenst hos Berggren och inhyst sig hos torparen Otto Larsson under Bräcke och att hon gjort detta för att mera ostörd kunna afvakta sin nedkomst; att hon under sitt vistande hos Otto Larsson, medelst spånad och annat tillfälligt arbete förskaffat sig sitt uppehälle; att hon för meniskor sökt dölja sitt hafvandeskap och ända sen början deraf umgåtts med tanken att förgöra fostret.

Wid pass klockan half fyra på eftermiddagen den 29 sistlidne December, i skymningen, fick hon anledning förmoda det födslostunden var för handen, och begaf sig derföre ut under uppgift till Otto Larssons hustru, det hon ämnade sig till Gärlesborg, på kort afstånd från Otto Larssons bostad, för att köpa sill; sedan hon i riktning mot Gerlesborg gått ett stycke och börjat känna födslosmärten, afvek hon från vägen inåt i en mycket bergig och oländig trakt. Efter några minuters förlopp framfödde hon här invid ett stenröse, ett flickebarn, som hon utan att derom taga någon vård lät falla på den snöbetäckta marken. Att barnet var vid lif erfor hon, emedan det qvidde och jemrade sig, men icke desto mindre lemade hon det åt sitt öde, sedan hon väl afslutit nafvelsträngen. Hon återvände hem, satte sig i en vrå af stugan, och började bittert ånga sitt dåd, men hvarken Otto Larssons hustru, som vid tillfället var hemma, eller Otto Larsson, som efter en stund inträdde i stugan efterfrågade hvar hon under tiden

varit. Efter ett par dagars förlopp erinrade hon sig att barnets lik möjligen kunde upptäckas, om hon icke vidtog någon åtgärd för dess döljande. I afsigt att undanröja alla spår efter brottet, begaf hon sig därför till stället, der hon lemnat det, stoppade det under en stenhäll och lade smärre stenar för öppningen. Vid hemkomsten tillfrågade henne Otto Larssons hustru om hon möjligen födt barn, men fick nekande svar. På aftonen trettondedagen, gick hon på besök hos sin bror Johan Ström och qvarblef i hans bostad tills hon häktades. Som hennes bemålde broder eller hans hustru ej hade någon aning om hvad som förelupit, eller att hon varit hafvande tillfrågades hon icke af dem i dessa hänseenden.

Åklagaren påkallade i den ordningen vittnesförhör med Torparen Otto Larsson och hans hustru Inger Helena Andersdotter under Bräcke, hvilka voro vid Rätten tillstådes och som jäf emot vittnen ej förekom fingo de framträda och aflägga sanningsed, derpå de, om dess vikt och medförande förbindelse att tala sanning, erinrade, vid särskilda förhör berättade:

1. Otto Larsson: att anklagade Brita Lovisa Hansdotterden 1 November sistlidet år inställt sig i vittnets bostad och under uppgift, att hon nu lemnat sin tjänst hos Nestor Berggren anhöll att någon tid få bo hos vittnet. Hon ville sköta det arbete, som kunde förekomma och för öfrigt göra dagsverken i grannskapet. Vittnet och hans hustru, som ej hade anledning misstänka den anklagade vara hafvande och som ej kunnat å henne upptäcka något tecken till hafvandeskap biföllo hennes begäran. Emellertid spred sig ryktet, att den anklagade var rådd med barn, och då vittnet nu med mer uppmärksamhet betraktade den anklagade, tyckte vittnet sig finna hurusom "det ej kunde vara omöjligt att hon var med barn". Då vittnet på aftonen den 29 December hemkom från Gerlesborg stod den anklagade på golfvet med sjal öfver axlarna i begrepp, som hon uppgaf, att gå till Gerlesborg att köpa eller be om något sill, sedan vittnet på den anklagades fråga svarat, att vid Gerlesborg vore sill att få, begaf hon sig åstad och återvände hem efter vid pass en och enhalf timmas förlopp.

Vittnet anmärkte ingenting ovanligt hos den anklagade, som gick fram och satte sig i en vrå af stugan, der hon, så länge vittnet var inne, förblef tyst. Vittnet och hans hustru, som samma afton varit bjudna till en granne, lemnade hemmet omkring klockan sex, och återkommo vid tolf tiden då den anklagade ännu vore vaken, och svarade på åtskilliga frågor. Vid tal som hos grannen uppstått, angående den anklagade hade grannhustrun förklarar, att hon för sin del ville bedyra det den anklagade befann sig i hafvandetillstånd. Påföljande dag, Söndagen de 30, på aftonen hade vittnets hustru märkt blodfläckar på golfvet i närheten af den anklagades sängplats och i anledning deraf tillfrågat den anklagade, som till svar härå uppgifvit, att hon haft sin månadsrening, en uppgift som såväl vittnet som vittnets hustru funnit sannolik, och tillkännagifvet sådant för hvarande då de, sinsemellan derom talat.

Trettondagsafton gick den anklagade på besök hos sin broder soldaten Ström.

2. Inger Helena Andersdotter: i sin öfverensstämmelse med sin man Otto Larsson tilläggande vittnet att den anklagade då hon på aftonen den 29 December åter inträdde i stugan varit "nedslagen och sett besynnerlig ut"; att den anklagade sedan hon på fråga angående de vid hennes sängplats förefunna blodfläckarna svarat att desse härrörde af nyligen timad månadsrening, jemväl yttrat "det var då väl" nu skall det väl en gång lossa för mig också", samt att vittnet, såväl före som efter den 29 December tillsport den anklagade om hon vore hafvande eller om hon födt barn och lagt det å lön, men att den anklagade alltid förnekat sådant.

Berättelserna upplästa, vidkändes af vittnen, som fordrade ersättning för inställelsen efter 2 1/2 mils resa till tingstaden. Angående den anklagade ingaf nu åklagaren detta:

"Prestbetyg Litt E No1

Från Doktor C Göhle i Hoghem ingaf åkl så lydanade räkning:

"å skjuts och trakta Litt F No1

På grund af den anklagades frivilliga bekännelse, styrkt af vittnens utsagor, yrkade nu åklagaren ansvar å den anklagade enligt lag, och öfverlemnade saken till pröfning.
Efter enskild öfverläggning afsades följande

Utslag

Genom egen frivillig egen bekännelse, styrkt af vittnens berättelser och hvad för öfrigt under ransakningen förekommit, är lagligen ådagalagdt, att anklagade Brita Lovisa Hansdotter, som af oloflig beblandelse blifvit hafvande, länge umgått med tanken att döda sitt foster, dolt och förnekat sitt hafvandetillstånd, samt vid tidpunkten för barnsörden sökt enslighet, - efter det hon, i skymningen den 29 sistlidne December å hemmanet Hogslätts utmark i stark köld, framfödt ett, enligt läkarens intyg, fullmoget, fullgånget och lifligt foster, låtit detsamma naket qvarligga å den snötäcktäta marken, deraf snar död varit en oundviklig följd; och varder fördenskull Brita Lovisa Hansdotter som sålunda genom underlåtenhet af hvad som för fostrets bibehållande vid lif varit af nöden, måste anses hafva detsamma uppsåtligt dödat, jemlikt 14 Capitlet 22§ Strafflagen för barnamord dömd att hållas till straffarbete i fem /5/ år; och skall Brita Lovisa Hansdotter derförutom ej mindre gottgöra Doktor C A Göhle för skjuts och traktamente i anledning af medicolegala undersökningen vid obduktion med 35 Kr 40 öre, och äfven för inställelsen ersätta hörda vittnena Otto Larsson och Inger Helena Andersdotter och i sådant afseende utgifva till dem hvar 5 kronor äfvensom 1 krona lösen för del af detta utslag; men saknar Brita Lovisa Hansdotter tillgång till dessa kostnaders

gäldande skola de uppå anmälan hos Kronofogden i orten utgå af allmänna medel.

Som ofvan

På Häradsrättens vägnar

P B Normark

v278259.b4860

Litt A

Med tillkännagifvande att jag förliden gårdag, för barnamord häktat och idag till Kronohäktet i Uddevalla insänt f d pigan Britta Lovisa Hansdotter från Ulfvekärr, får jag ödmjukast anhålla att ransakning med henne företages.

Fostret är funnet

Qville den 14 Januari 1878

O Johansson

v278259.b4870

Litt B

År 1878 den 22 Januari förrättades uppå Domhafvandens i Qville Härad förordnande, Medicolegal besigtning och liköppning å pigan Brita Lovisa Hansdotters från Ulfvekärr i Svenneby socken döda, nyfödda flickebarn.

Förrättningen verställes i Qville sns Kommunal Stuga i närvaro af Kronolänsmannen O Johansson och Kronotillsynsman Johan Benjaminsson.

Likets identitet intygades af desamma.

Species facti.

Enligt protokollet vid polisundersökningen hade pigan Brita Lovisa Hansdotter för ungeför 3 veckor sedan då hon kände förlossningsplågor begifvit sig till den ett stycke från sitt hemvist belägna Hogslätts utmark och der i skymningen framfödt ett barn som efter födelsen gråtit hvarefter hon begifvit sig derifrån till hemmet sedan hon stoppat fostret under en stor sten; den 13 dennes hade fostret anträffats på det af modern utvisade stället i utmarken och befanns då bakre delen af hufvudet betäckt med ljust hår; armarne krökta upptill hufvudet, ansigtet och venstra örat sondertrasadt och delvis borta; köttet från högra underarmen, från armbågen till handleden och på framsidan af högra låret från ljumsken till knät bortnagt; likaledes var köttet borttätet under fötterna. Liket war öfverdraget af ett hvittaktigt mögel samt stelfruset. För öfrigt intet tecken till yttre våld. Lufttemperaturen har under tiden varierat emellan +5 och -10 Cels.

Yttre besigtning

Liket finnes inlagdt i en linnetrasa, längden är 20 verktum och dess vikt 6 skålpund; alla ledgångar äro mjuka; hufvudet är betäckt med en hufva af is och beklädt med tunt, ljust hår; större delen af huden och muskulaturen å ansigtet saknas så att endast å högra sidan något af kinden, ögonlocken och tinningen funnos kvar; öronen äro till stor del bortagnagda, ögonlocken tillslutna; å högra nederarmen saknas öfver hälften af hudbetäckningen och muskulaturen; å venstra handen saknas huden å mindre fläckar; å högra låret är såväl huden som muskulaturen borta äfvensom å ett stycke uppåt underlifvet å samma sida; å högra foten är huden och musklerna å hälen och fotsulan borta samt å ventra foten främre delen af fotsulan. Å ryggen på venstra sidan saknas öfverhuden på en fläck af 1 tum i längd och 1/2 tum bred. Nafvelsträngen är 6 1/2 tum lång, temligen tjock, afsliten och blekröd, 3/4 tum från bukväggen väl begränsad för börjande af afskiljning. Huden är i öfrigt å kroppen glatt, dels blek, dels mörkröd. För öfrigt intet tecken till yttre våld. Naglar å händer och tår äro fullständigt utvecklade. I stolgången finnes mörkgrönt barnbeck.

Inre besigtning

Hufvudet

Hufvudsvålen är temligen tjock, blekröd. Hufvudskålsbenen rörliga, hela och oskadade. Hårda hjernhinnan blekröd. Hjernan och dess fina hinnor utgöra en wällingslik rödgrå, halfflytande massa.

Bröstet

Hjertat af naturlig storlek, sladdrigt och skört, äggrunda hålet öppet; tymuskörteln af 1 tums storlek i kvadrat, rödbrun. Lungorna mörkröda med talrika emfysmolösa blekröda fläckar; vid inskärning och ? framväller ymningt en ljusröd skummig vätska; till consistensen äro de sköra och flyta i watten dels tillsammans med hjertat dels för sig, hela och i bitar.

Buken

Lefvern stor, blåaktig sladdrig och skör. Gallblåsan full af mörkbrun, grumlig galla. Mjeltan af samma färg och konsistens som lefvern. Njurarna blekblå, sladdriga och sköra med binjurar af samma utseende och konsistens. Magsäcken tom, blekröd; tunntarmarne likaledes tomma och blekröda; i groftarmen finnes dels gulgrönt dels mörkgrönt barnbeck.

I öfrigt intet att anmärka. Sålunda befunnet, sanningsenligt ? uppläst och justerad intygas

C A Göhle

Att alla caviteter blifvit öppnade och protokollet under tiden af obducenten dikteradt betyga
O Johansson Joh Benjaminsson

Likheten med originalet intygas på aflagd embetsed
C A Göhle

v278259.b4880

Litt C

Attest

Enligt hvad ofvanstående protokoll utvisade

har fostret vid födelsen varit fullmoget och fullgånget samt lifligt men att i följd af lungornas beskaffenhet ej kan med visshet utrönas huruvida fostret varit med lif framfödt hvilket jag härmed ej allenast på aflagd embetsed intygar utan också med denna min edliga förpligtelse "så sant mig Gud hjelpe till lif och själ" bekräftar

Tanum och Hoghem 2 Febr 1878

C A Göhle

v278259.b4890

Litt D No 1

Protokoll hållet vid polisförhör med f d pigan Britta Lovisa Hansdotter den 13 Januari 1878.

S.d. på grund af ett uppkommet rykte inom Svenneby socken att f.d. pigan på Ulfvekärr, nu boende på hemmanet Bräckes ägor hos en torpare, Otto Larsson, Brita Lovisa Hansdotter, skulle haft utseende af att vara hafvande, men nu hastigt afsmalnat, hade undertecknad föranstaltat om ett samtal med bemälda Hansdotter i närvaro af fjerdingsmannen Christian Nilsson och Aron Christiansson i Håltarne, för att få utrönt huru härmed förhöll sig.

Efter några frågors besvarande, erkände Brita Lovisa Hansdotter att hon förliden vinter under det hon tjenade på Ulfvekärr blifvit hafvande. För fjorton dagar sedan, då hon kände födsloplågor, begifvit sig för torparen Otto Larsson under Bräcke hvar-est hon hållit till, ut till den, ett stycke derifrån belägna Hogslätts utmark och der i skymningen framfödt ett barn som efter födseln gråtit, hvarefter hon genast begifvit sig derifrån till hemmet, låtande barnet ligga på marken; Frågan om hon icke burit hand å fostret besvarade hon med nej.

Slutligen erkände Hansdotter på frågor:

att hon döljt hafvandeskapet så godt hon kunnat och umgåtts med den tanken att icke låta barnet lefva, emedan hon förut har ett oäkta barn, som hon har svårt att försörja; att hon icke låtit det sist framfödda barnet som hon funnit vara en flicka ligga på marken såsom hon förut uppgifvit utan stoppat det under en stor sten på Hogslätts utmark; att hon sednare en afton gått dit för att se efter fostret och då lagt några stenar framför öppningen under stenen; och att hon allt sedan hon framfödde barnet ångrat att hon ej tagit vård om detsamma så att det kunnat lefva.

Härefter begäfv sig, jemte häktade Britta Lovisa Hansdotter, undertecknad, fjerdingsmannen Christen Nilsson, Aron Christiansson och torparen Otto Larsson till det af Hansdotter uppgifna och nu utvisade stället der fostret skulle vara lagdt. Sedan stenarna för öppningen borttagits och Hansdotter förgäfves gjort försök att räcka fostret under stenhällan framtogs det af torparen Otto Larsson, hvarefter det besigtigades: Likets identitet intygas af Hansdotter.

Bakre delen af hufvudet betäcktes med ljust hår. Armarne krökta upptill hufvudet, ansigtet och venstra örat söndertrasadt och delvis borta; köttet från högra underarmen, från armbågen till handleden och på framsidan af högra låret från ljumsken till knät bortgnagt; likaledes var köttet borttätet under fötterna. Liket war öfverdraget af ett hvittaktigt mögel samt stelfruset. För öfrigt intet tecken till yttre våld.

Liket som insveptes uti en medhafd trasa bars af modren till Bräcke der det lades uti en låda och medtogs till Qville.

Vidare framkomm ej annat än att fjerdingsmannen Christen Nilsson beordrades att skyndsamt transportera Britta Lovisa Hansdotter till Kronohäktet i Uddevalla.

Som ofvan

O Johansson

v278259.b4930

Litt E No 1

Prestbetyg för backsitterskan Britta Lovisa Hansdotter Rask u. Ulfvekärr i Svenneby församling, som är häktad för barnamord.

- född 1847 d. 22 Augusti i Svenneby församling der föräldrarne då vore skrifna på socknens slut.
- föräldrar: backsittaren Hans Rask, död i Svenneby 1873 18/12, och dess hustru Catharina Petersdotter, död ibidem 1862 22/3
- Vistades i hemmet till dess hon efter erhållen undervisning sommaren 1866 första gången begick H H Nattvard i Qville hon hade då någorlunda christendoms kunskap, hvilket hon äfven hittills vid med henne anställdt förhör befunnits äga, Hade tjänst som piga 1866 - 71 i Kärraby i Svenneby socken; flyttade sedan till Ulfvekärr, der hon för närvarande är skrifven s.s. backsitterska.
- Har ej varit gift. Framfödde 1871 9/2 oäkta dottern Carolina, som ännu lefver. Har 3ne bröder i Qville församling: backstusittaren Carl August Hansson Rask u Qville Mellang och Sold Johan Peter Hansson Ström u Ne.e Sörg.
- Sednast uppförd i Svenneby församlings mantalslängd.
- Eger medborgerligt förtroende och ej förut varit vid domstol för brott tilltalad. För lägersmål enskildt skriftad 1871.

Qville prestgård den 21 Januari 1878
Daniel Warenius
v. pastor l.

v278259.b4900

Litt F No1

Räkning

å skjuts och traktaments ersättning för en uppå Domhafvandens i Qville Härad förordnande för medicolegale besigtning och liköppning å pigan Brita Lovisa Hansdotters från Svenneby socken döda flickebarn, till Qville, den 21 Januari 1878 företagen embetsresa.

Skjuts från Hoghem till St Anrås 1 mil

" " St Anrås " Qville 0,9 mil

		1,9
Återresa samma väg		1,9
Sa		3,8 mil
å 3 kr milen		11,40
2 dagars traktam		14,0
för obduktion		10
Kr		35,40

Hoghem 2 Februari 1878
C A Göhle